

2024-06-20

Stockholms
universitet

Studiehandledning

Didaktisk översiktscurs i yrkesutbildning

(7,5 hp)

YPGN10

Hösten 2024

Kursansvarig: Katarina Lagercrantz All

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

E-post:

Kursens innehåll

Kursen ger kunskaper i metodik, didaktiska teorier och didaktisk forskning med koppling till yrkesutbildning och yrkeslärares uppdrag att undervisa om ett yrkeskunnande inom såväl ungdoms- som vuxenutbildning. Andra inslag i kursen är språkutvecklande arbetssätt i undervisning, IKT i pedagogisk verksamhet samt vuxendidaktik.

Kursen behandlar

- didaktiska teorier och didaktisk forskning
- undervisningsmetoder och arbetsformer
- yrkesutbildning i ett didaktiskt perspektiv
- språkutvecklande arbetssätt
- vuxendidaktik

Den här kursen utgör en översikt i hur man kan tänka om didaktik och främst om yrkesdidaktik. Didaktik kan definieras som vetenskapen om faktorer som påverkar undervisning och dess innehåll samt hur lärande organiseras i formell utbildning. Didaktik som ämne i lärarutbildning berör vad läraren ska tänka på vid undervisning, dess mål och medel samt sambandet dem emellan, dvs undervisningslära.

Didaktiken kan delas in i allmän didaktik respektive ämnesdidaktik, med det föregående avses allmän forskning kring didaktik, och med det senare avses ämnesspecifik didaktik.

Ämnesspecifik didaktik kan exempelvis vara yrkesdidaktik.

I den här kursen är det främst en fördjupning i hur man kan tänka om generell didaktik och ämnes-/yrkesdidaktik. Didaktik och pedagogiska principer i praktiken skriver Geijer och Scheja (2021) om, och den kan ses som en didaktisk grundbok, men fler titlar i litteraturlistan, t.ex. Håkansson och Sundberg (2020), Lindqvist (2015), Dahlkwist (2019) och Kontio & Lundmark (2021) tar upp didaktiska frågeställningar.

En stor andel av eleverna ni möter i yrkesutbildningarna är vuxna inom den kommunala vuxenutbildningen, Komvux. I antologin av Fejes, Muhrman & Nyström (2020) ges möjlighet att bekanta sig med en del av de frågor som är aktuella inom vuxenutbildning och vuxendidaktik.

Allt fler elever inom yrkesutbildningen har ett annat modersmål än svenska. Det är därför viktigt att i mötet med dessa elever ha kännedom om språkutvecklande arbetssätt. Skolverket har ett antal skrifter som är viktiga att ta del av. Även annan litteratur och olika projekt presenteras inom ramen för kursen (Dahlström & Gannå, 2017).

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- Planera ett eget undervisningsämne i vald framställningsform
- Identifiera didaktiska utmaningar i undervisningen av unga respektive vuxna och relatera dessa till didaktiska strategier samt till lärarens ledarskap

- Redogöra för och diskutera hur undervisning kan utformas för att underlätta lärande för andraspråkselever
- Diskutera betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för pedagogisk verksamhet

Kursens upplägg

Kursen genomförs som distansstudier på halvfart. Det finns dock möjlighet att lämna in den sista examinationsuppgift senare. Distansformen på kursen innebär att undervisningen är förlagd till fyra obligatoriska kursträffar via det digitala mötesverktyget Zoom. Vid kursträffarna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar, seminarier, redovisningar och gruppdiskussioner. Mellan kursträffarna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur och diskussioner i studiegrupper samt arbete kring kursens examinationsuppgifter på Athena. Athena är den lärplattform som universitetet använder. Denna fungerar som ett "virtuellt klassrum" och är ett slutet rum för studenter som har behörighet till denna kurs. Det är obligatoriskt deltagande i de angivna lärplattformsdiskussionerna. Vid frånvaro av dessa görs kompletteringsuppgift enligt kurslärarens anvisningar. Viss frånvaro vid de obligatoriska seminarierna går att komplettera med en kompensationsuppgift.

Kurslärare är Katarina Lagercrantz All: katarina.lagercrantz@edu.su.se

Administration: Kontakta studieinfo.edu@su.se

Datum för uppgifter

Datum	Uppgift	Betygsätts	Individuell/Grupp	Skriftlig/muntlig
20/9	Seminarieuppgift 1	Nej	Individuell	Skriftlig
16 - 25/9	Seminarieuppgift 2	Nej	Grupp	Skriftlig
16/10	Examinationsuppgift 1, Språkutvecklande arbetssätt	Ja, G/U	Grupp	Muntlig/skriftlig
16/10	Examinationsuppgift 2, undervisningstillfälle	Ja, G/U	Individuell	Muntlig
31/10	Examinationsuppgift 3, Digitala verktyg i undervisningen	Ja, G/U	Grupp	Muntlig/skriftlig
23/10, 31/10, 7/11	Examinationsuppgift 4, didaktiska utmaningar	Ja, A-F	Individuell	Skriftlig

Kursöversikt

Kursträffar	Innehåll
Kursträff 1, Zoom, 12/9, kl 15-18	Genomgång av kursmål och studiehandledning. Föreläsning och diskussioner om didaktik, yrkesdidaktik, den ”goda” läraren och ledarskap. Introduktion av individuell exuppgift 1. Som förberedelse inför kursträffen läses: Geijer och Scheja (2021) och Lindqvist (2015).
Seminarieuppgift 1 Lämna in under Uppgifter/Uppgift 1 20/9 på Athena	Vägen till läraryrket
Seminarieuppgift 2 Litteraturreflekation utifrån frågor på Athena. Diskussionen sker mellan 16 och 25 sep.	Diskussion på Athena utifrån frågor.
Kursträff 2, Zoom, 1/10, kl 15-18	Den goda läraren, ledarskap, vuxendidaktik. Att referera och bygga upp en text. Genomgång individuell examinationsuppgift. Som förberedelse inför träffen läses Dahlkwist (2019) och Fejes m.fl. (red) (2020). Du ska också ha lyssnat på föreläsningarna om vuxendidaktik och ledarskap.
Examinationsuppgift 1 , Gruppuppgift vid kursträff 3	Språkutvecklande arbetssätt
Examinationsuppgift 2 , Redovisas vid kursträff 3.	Inspelat undervisningstillfälle
Kursträff 3, Zoom, 16/10, kl 15-18	Grupparbete och redovisning om språkutvecklande arbetssätt. Redovisning av inspelat undervisningstillfälle. Som förberedelse inför träffen läses Dahlström & Gannå (2017), Skolverket (2012b), (2016). Du ska också ha lyssnat på föreläsningen om språkutvecklande arbetssätt.
Examinationsuppgift 4 Lämna in den individuella skriftliga examinationsuppgiften den 23/10	Examinationsuppgift 4 inför kamratgranskningen vid seminariet den 31/10
Kursträff 4, Zoom, 31 okt, kl. 15-18	Redovisning av exuppgift 3 samt kamratgranskning av examinationsuppgift 4.

	Som förberedelse inför träffen lyssnar du på föreläsningen om digitala verktyg och läser Godhe & Sofkova Hashemi (2019).
Examinationsuppgift 3 Genomförs under seminarium 4. Gemensam text lämnas in senast 3 nov.	Digitala verktyg.
Examinationsuppgift 4 – slutversion skickas in senast 7 nov	Examinationsuppgift 4

Seminarieuppgifter

Seminarieuppgift 1 Du ska skriva en text på 500 - 600 ord om vägen till läraryrket. Beskriv i texten viktiga möten med personer eller annat som varit betydelsefullt för ditt val. Om du inte redan arbetar som lärare redogör du för dina funderingar om läraryrket eller undervisning. Lämnas in i texten i Athena senast **den 20/9** under **Uppgifter/Uppgift 1 på Athena**

Seminarieuppgift 2 Du ska lägga in ett inlägg utifrån en fråga (se frågeblad), som sedan diskuteras i gruppen. Ni delar upp frågorna mellan er. Inlägg och efterföljande diskussion äger rum mellan **16 och 25 sep under Uppgifter/Uppgift 2 på Athena**. Redogör för dina funderingar kring frågan du valt och koppla dina reflektioner till den litteratur som anges i frågan. Avsluta gärna med en fråga till gruppen. Alla deltagare i gruppen ska ge minst en kommentar till den som gjort inlägget.

Examinationsuppgifter

Examinationsuppgift 1 i grupp – Undervisning av andraspråkselever

Denna uppgift genomförs i mindre grupper under kursträff 3 och redovisas sedan för övriga kursdeltagare. Du måste ha förberett dig före seminariet genom att läsa *Dahlström & Gannå (2017)*, *Skolverket (2012b)*, *(2016)*. Redogör för hur ni som lärare kan stötta elever med svenska som andraspråk. Utgå från de 4 punkterna; lyssna, tala, läsa och skriva och beskriv konkret hur ni som lärare kan arbeta med dessa i er undervisning. Diskutera hur er undervisning kan bidra till elevers språkutveckling. Ni ska under ert grupparbete konstruera en kort Powerpoint där ni presenterar era idéer för övriga kursdeltagare. I er PP måste ni ha referenser till kurslitteraturen ovan.

Uppgiften bedöms som Godkänd (G) respektive Underkänd (U). För Godkänt betyg krävs aktivt deltagande i gruppen samt aktivt deltagande vid redovisningen.

Examinationsuppgift 2, Individuell, muntlig - Ett undervisningstillfälle

Planera ett undervisningstillfälle utifrån något av dina ämnesområden och gällande styrdokument, spela in detta och lägg in filmsekvensen i Athena senast 10 okt.

Undervisningstillfället kan vara i en ”riktig” undervisningssituation eller i en fiktiv. Under kursträffen **16 oktober** ska ni gruppvis diskutera och kritiskt granska er undervisning utifrån ett positivt och konstruktivt förhållningssätt.

Uppgiften bedöms som Godkänd (G) respektive Underkänd (U). För Godkänt betyg krävs redovisning och filmsekvens av ett planerat undervisningstillfälle, samt aktivt deltagande i granskning av övriga gruppmedlemmars bidrag.

Examinationsuppgift 3, Gruppuppgift skriftlig - Digitala verktyg i undervisningen,

Som en förberedelse inför seminariet, **31 oktober**, lyssnar ni på föreläsningen om *Digitala verktyg i undervisningen*. Förbered er individuellt genom att fundera på frågorna som ställs i föreläsningen. Under seminariet kommer ni att få skriva ett gemensamt dokument utifrån frågorna. I uppgiften ingår att diskutera hur ni tänker er att utveckla *er* undervisning med stöd av digitala redskap. Om ni inte blir klar med texten under seminariet kan ni lämna in den senast **3 november**.

Uppgiften bedöms som Godkänd (G) respektive Underkänd (U). För Godkänt betyg krävs aktivt deltagande i en diskussion om IKT i undervisning och delaktighet i den gemensamma texten.

Examinationsuppgift 4, Individuell skriftlig – Didaktiska utmaningar och lärarens ledarskap

Du kan närma dig denna uppgift ganska fritt, men texten skulle kunna se ut på detta sätt: Utgå från någon av de didaktiska utmaningarna nedan och presentera vilken utmaning du valt på ett tydligt sätt i början av texten. Du skriver sedan en text där du kopplar den didaktiska utmaningen till kurslitteraturen och till egna erfarenheter. Resonera sedan om hur didaktiska strategier kan användas för att hantera utmaningen. Koppla resonemanget till litteraturen, och underbygg det med egna tankar och erfarenheter. Tänk på att välja litteraturkopplingar som är relevanta för den didaktiska utmaning som du valt. Knyt även resonemanget till lärarens ledarskap utifrån litteraturen t. ex genom att reflektera över tänkbara följder av lärares olika förhållningssätt i relation till den valda didaktiska utmaningen.

Valbara didaktiska utmaningar i uppgiften är:

- att skapa ett gott klassrumsklimat
- att möta elever med olika behov
- att planera undervisningen utifrån yttre och inre ramar inom verksamheten
- att hantera individualisering och flexibilitet i undervisning av vuxna
- att arbeta med språkutvecklande arbetssätt
- att arbeta för att öka studenters motivation

För att bli godkänd på uppgiften måste du referera till Håkansson & Sundberg (2020), Lindqvist (2015), Dahlkwist (2019), Kontio & Lundmark (2021), Geijer & Scheja (2020),

Godhe & Hashemi (2019), Fejes, Muhrman & Nyström (red., 2020), men använd gärna fler källor från kurslitteraturen.

Skriv en text som omfattar ca 1500 - 2000 ord, (exklusive försättsblad och referenslista). Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget inom samhällsvetenskap. Oavsett vilket referenssystem som används *ange alltid författare, årtal och sida/sidor.*

Texten ska läggas in i Athena, under rubriken **Uppgift 4 inför kamratgranskning** i respektive grupp senast den **23/10**, så att den kurskamrat som ska presentera och granska texten vid kursträffen den **31/10** har åtkomst till den, men också för att övriga gruppmedlemmar ska kunna ta del av den inför kursträffen. Granskningen innebär att lyfta fram styrkor och svagheter i texten och också ge förslag till eventuella förbättringar. **Slutversionen av texten ska läggas in under "Hemtentamen slutversion" den 7 november.**

Ordinarie examinationstillfälle

Examinationsuppgift 4 ska lämnas in senast **7 november** som angivits ovan. Om inte examinationerna är inlämnade till dessa datum, eller om examinationsuppgifterna inte är godkända ges ett nytt tillfälle att lämna in den **15 december**. Om man fått ett F på den första inlämningen kan uppgiften bli något annorlunda.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat.

Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om Du använder andras text så att Du får den att framstå som din egen. kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter Du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden!

Examinations- och bedömningskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygskala.

Examinationsuppgift 4

Studenten visar på förmåga att:

A

... identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett problematiserande och självständigt sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen och trådar knyts mellan olika källor. Texten ska vara väldisponerad, ha tydliga referenser och en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

B

... identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett nyanserat och självständigt sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen. Texten ska vara väldisponerad, ha tydliga referenser och en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

C

... identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett bra sätt. Texten har inslag av självständiga och nyanserade resonemang. Texten innehåller goda anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha god disposition, referensteknik utan större brister och en bra språkbehandling.

D

... identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett tillfredsställande sätt. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha tillfredsställande disposition, referensteknik utan större brister och ett godtagbart språk.

E

... identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett tillräckligt bra sätt. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha godtagbar disposition, referensteknik utan större brister och ett godtagbart språk.

Fx

Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F

Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

För att bli godkänd på kursen krävs också att samtliga uppgifter är godkända, att du granskat en kurskamrats text och kompletterat eventuell frånvaro i samråd med kursansvarig lärare. Vid frånvaro vid två eller fler schemalagda seminarier kan dock studenten anses inte ha genomgått kursen och behöva gå om kursen för godkänt betyg.

Obligatorisk litteratur

Dahlkwist, Matts. (2019). *Läroledarskapet*. Liber. (Kap. 1, 2, 3, 7, 8) (ca 200 s)

Dahlström, Malin, & Gannå, Lisa. (2017). *En didaktisk modell för integrering av yrkes- och sfi-undervisning inom YFI-projektet*. Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet. (ca 30 s)

Fejes, Andreas, Muhrman, Karolina, & Nyström, Sofia. (2020). *Om vuxenutbildning och vuxnas studier. En grundbok*. Studentlitteratur. (Kap. 8, 10 och 16) (55 s)

Geijer, Lena, & Scheja, Max. (2021). *Pedagogiska principer i praktiken. Beprövade undervisningsgrepp i det praktiska lärarskapet*. Liber. (ca 100 s)

Godhe, Anna-Lena (red.), & Sofkova Hashemi, Sylvana (red.). (2019). *Digital kompetens för lärare*. Gleerups. (170 s)

Håkansson, Jan & Sundberg, Daniel. (2020). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Natur & Kultur. (s. 89-110, s. 123-208) (ca 100 s)

Kontio, Janne (red.), & Lundmark, Sofia. (red.) (2021). *Yrkesdidaktiska dilemman*. Natur & Kultur. (300 s)

Lindqvist, Per. (2015). Ödmjuk orubblighet: en avgörande (och rimlig) kvalitet i lärarens yrkeskunnande. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 1(1), 61-74. (ca 15 s)

Skolverket. (2012a). *Få syn på språket – Ett kommentarmaterial om språk- och kunskapsutveckling i alla skolformer, verksamheter och ämnen*. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (30 s)

Skolverket. (2012b). *Greppa språket – ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (150 s)

Skolverket. (2016). *Språk i yrkesämnen*. Stockholm. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (10 s)

Skolverket. (2012). Läroplan för vuxenutbildningen. Kapitel 1 och 2. SKOLFS 2012:101. (Läggs ut i Athena)

Skolverket. (2011). Läroplan för gymnasieskolan. Kapitel 1 och 2. SKOLFS 2011:144. (Läggs ut i Athena)

Skolverket. (2020). Så använder du styrdokumentet inom komvux på gymnasial nivå. <https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-gymnasial/laroplan-for-vux-och-amnesplaner-for-komvux-gymnasial/sa-anvander-du-styrdokumentet-inom-komvux-gymnasial>

Referenslitteratur

Broberg, Åsa., Eliasson, Eva., Lagercrantz, Katarina. (2019). *Språkutvecklande arbetssätt på yrkesprogram*. Institutionen för pedagogik och didaktik. Stockholms universitet. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1525668/FULLTEXT01.pdf>

Diaz, Patricia. (2019). *Digitala verktyg för språkutvecklande undervisning*. Studentlitteratur

Eliasson, Eva. (2019). Att undervisa för utveckling av yrkeskunnande i vård och omsorg. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*, 9(1), 66-88.

Gustavsson, Bernt. (2004). *Vad är kunskap?* Skolverket. (Läggs ut under texter i Athena.) (120 s)

Långström, Sture, & Viklund, Ulf. (2009). *Metoder – undervisning och framträdande*. Studentlitteratur.

Nilsson, Nils-Erik. (2016). *Språkets betydelse för effektivt lärande*. Gleerups.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk, NC-podden. <https://soundcloud.com/ncpodden-sprakochyrke>

Nationellt centrum för svenska som andraspråk
[En dialogisk och erfarenhetsbaserad språk- och yrkesundervisning](#)

Nationellt centrum för svenska som andraspråk
[Att utveckla en integrerande språk- och yrkesdidaktik](#)

Skolverket (2011) Gymnasieskola 2011.

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65942e/1553963779361/pdf2597.pdf>